

Ta'limni tashkil etishning noan'anaviy shakllar

Hamraqulova Charos Ma'murjonova

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq Davlat Universiteti

Kimyo texnologiya fakulteti Kimyo yo'nalishi 3 –kurs talabasi

ANNOTATSIYA .*Ta'lim oluvchi har bir shaxs ,talaba ta'lim beruvchiga nisbatan izlanuvchan bo'lishi kerak. Hamda ular ta'lim sifatini chuqurroq o'rganish asosida ta'lim jarayonini olib borishda metod ya'ni usullar tashkil qilish aqliy va jismoniy rivojlanishni kuchaytirish . Ta'lim jarayonida noan'anaviy metodlarni qo'llab ta'lim sifatini oshirish .*

Kalit so'zlar.*Ta'lim sifati, metod, ananaviy dars , noananaviy dars, o'qish tezligi, malaka, ko'nikma , bilim, o'qitish, o'rganish.*

Hozirgi zamonda noananaviy ta'lim shakllarni kuzatish borasida o'nlab o'tkazilgan tadqiqotlar natijasi shuni ko'rsatadiki , ananaviy dars o'tish ta'limning o'ziga xos modellaridan biri bo'lib qolmoqda . ananaviy dars muayyan muddatga mo'ljallangan , ta'lim jarayoni ko'proq o'qituvchining shaxsiy salohiyatiga qaratilgan bo'lib u mavzuni to'liq yoritib berish , mustahkamlash , fikrash va yakunlash bosqichlaridan iborat ta'lim modelidir. Bugungi ta'lim jarayoni pedagogning shaxsga bo'lgan insonparvarlashtirilgan munosabati bolalarni sevish, ularning taqdiri uchun qayg'urishi, bolalarga ishonchning yuqoriligi, o'zaro hamkorlikning vujudga kelishi, muloqot madaniyatining yuqori darajada bo'lishi, ta'lim oluvchilarni to'g'ridan-to'g'ri majburlashdan voz kechish va aksincha ijobiy rag'batlantirishning usutnligi tufayli ko'zlangan maqsadga erishish, bolalar faoliyatida uchraydigan kamchiliklarga chidamli bo'lish, ularni bartaraf etishning samarali usullarini qo'llashda namoyon bo'lsa, ta'lim jarayonini demokratlashtirish esa o'qituvchi va o'quvchilar huquqlarini tenglashtirish, ta'lim jarayonida ta'lim oluvchilarga tanlash huquqining berilishi, o'z fikri, nuqtai nazarini erkin bayon etishni taqozo etadi. Noan'anaviy ta'lim jaaryonida o'quvchilar va o'qituvchilar

munosabatining o'ziga xos jihati o'quvchilar mustaqilligi va o'quv faoliyatini boshqarish emas, balki hamkorlikda tashkil etish, ta'lim olishda majburlash emas, balki o'quvchilarni ishon tirish, biror-bir faoliyatni amalga oshirish buyruq orqali emas, balki shu faoliyatni samarali tashkil etish, shaxsning ehtiyoji, qiziqishi, imkoniyatlarini chegaralash emas, balki erkin tanlash huquqini berish sanaladi. Yangi munosabatlarning asosiy mohiyati, an'anaviy ta'limda ko'zda tutilgan natijalarni bermayotgan majburan o'qitishdan voz kechish va uning o'rniga:

- o'zaro ishonchga asoslangan talabchanlik;
- ta'lim jarayonini samarali tashkil etish orqali o'quvchilar o'rtasida qiziqish uyg'otish va ongli intizomni vujudga keltirish;
- o'quvchilarni muvafaqqiyatli bilim olishga yo'llovchi hamkorlikning paydo bo'lishi;
- muntazam faoliyatning tashkil etilishi;
- tegishli talablarni jamoa orqali qo'llashni amalga oshirish muhim sanaladi.

Noan'anaviy ta'lim jarayonini tashkil etishda:

- o'rta saviyali o'quvchiga nisbatan mo'ljal olishdan voz kechish;
- o'quvchilarning eng yaxshi sifatlarini aniqlash va rivojlantirish;
- ta'limda psixologik-pedagogik diagnostikani qo'llash orqali o'quvchilarning qiziqishi, ehtiyoji, qobiliyati, shaxsiy sifatleri, aqliy faoliyatning xususiyatlarini aniqlash;
- o'quvchilar o'zlashtiradigan bilim, ko'nikma va malakalar dinamikasini tasavvur qilish;
- o'quvchi shaxsi rivojlanishining dasturiga tegishli o'zgartirishlar kiritish talab etiladi.

Noan'anaviy dars mashg'ulotlari;

Pedagogik jarayonni tashkil etishda har bir o'quvchining shaxsiy xususiyatlarini xisobga olish zarur. Pedagogik mulokat urnatish uchun zamonaviy, innovatsion texnologiyalardan foydalanish extiyoji tug'ildi. Bu texnologiyalardan biri interaktiv dars usullaridir. Lotinchadan "inter"- o'zaro, "akt"- muloqot, yaqinlikdir. Interaktiv usullardan foydalanishdan maqsad shuki, darslarni qiziqarli, sermazmun, eng muhimi samarali kilib utkazishdir. Bunda o'quvchining bilimi ortadi, shaxsiyati rivojlanadi va uquv jarayonining maxsuldorligi kupayadi. Ma'lumki yaxshi uzlashtirish uchun shunchaki tinglab, yozib o'tirish yetarli emas, balki shu material ustida faol ishlash, o'ylab kurish, muxokama qilib chiqish, yordamchi vazifalar bajarishi kerak. Interaktiv usullarga: "aqliy hujumi", mojaro metodi, "dumaloq stol", "uch bosqichli intervyu", "muammolarni hal qilish metodi", "stol o'rtasidagi ruchka", "galereyani aylanish", "akademik munozara", "qor bo'ron" metodi, "asalari galasi" "kritik vaziyatni taxlil qilish" va boshqalar kiradi. Bu metodlar bo'yicha ishlash uchun 5 kishidan iborat guruhlar tuzib, ishonchli vaziyatni vujudga keltirib, oshkora muhokama qilish uchun psixologik keskinlikni bartara etish kerak.

Afzalliklari:

1. Qatnashchilarga o'z g'oyalari va fikrlari bilan ko'proq o'rtoqlashishi, ularning bir-biridan o'rganishi uchun imkon beradi.
2. Kichik guruhlarda qatnashchilar katta guruhda aytishlari mumkin bo'lgan fikrlardan boshqacha fikrlarni aytishlari mumkin .
3. Dikkat markazini pedagogdan katnashchilarga kuchiradi.
4. Katnashchilarni uz ustlariga kuprok mas'uliyat olishga majbur kiladi.

Interaktiv mashg'ulot turlari

Aqliy hujumi: Masalan. O'quvchilarga pedagogika tarmoklarini sanab berish topshiriladi. Javob berilayotganda – javoblar izohlanmaydi yoki o`rinsiz deb rad etilmaydi. Javoblar tugagach o'quvchilar o'qituvchi bilan birgalikda javoblarni muhokama qilishadi. Yoki psixologiyadan tafakkur operatsiyalarini sanab berish topshiriladi. Guruh a'zolari shu mavzu yuzasidan gaplashib, miyaga nima kelsa, shularning xammasini

daftarga yozib olishadi. Keyin xamma o'z fikrini bayon etadi. goyalarni yozish uchun bir kishini ajratish kifoya kiladi. Bu metod guruhni birlashtirib, yahlid qiladi.

Mojaro metodi: Axloqiy tarbiya mavzusi bo'yicha muammoli vaziyat ko'rinishidagi topshiriq beriladi. Shu topshiriqni tahlil qilib, tez qaror qabul qilish zarur. Yoki psixologiyadan diqqat mavzusi bo'yicha turli muammoli vaziyatlar berilishi mumkin. Bu metod o'quvchilarga tez fikrlashni va favqulodda vaziyatlarda ishlashni o`rgatadi.

Akademik munozara. Guruh 2 komandaga bo'linadi, har biriga vaziyatga oid topshiriqlar beriladi, masalan: “o'qituvchi - o'quvchi muloqoti”. Bunda 1chi guruh mulokotning salbiy tomonlarini taxlil qiladi - ya'ni “prokurorlar”. 2 chi guruh vaziyatning ijobiy tomonlarini izohlab beradi. Vaziyatga oid topshiriq yoki rolli o'yinni muhokama qilish uchun talabalar shu mavzu yuzasidan chuqur bilimga ega bo'lishi kerak.

Xulosa

Xozirgi vaqtda biz pedagoglarning asosiy vazifamizdan biri talaba yoshlarga o'zi mustaqil shug`ullanish malakasini oshirish kerak. Interaktiv usullardan foydalanilganda, talabaning barcha psixik jarayonlari idrok, ong, diqqat, xotira, sezgi, aql, tasavvur, tafakkuri ishga tushib, muammoni yechish uchun izlashga, qidirishga, fikrini rivojlantirishga yunaltiriladi. Bunda materialni o'zlashtirishga bo'lgan extiyoj, hohish ortib boradi va natija xam samarali bo'ladi. Interaktiv usullar amaliy mashg'ulot vaqtida o`tkazib, ma'ruza bilimlarini chuqurlashtirish,

kengaytirish, aniqlashtirish mustahkamlash va rivojlantirish uchun mo'ljallangan. Noananaviy metod biror faoliyat yoki muammoni o'zaro muloqotda, o'zaro bahs-munozarada fikrlash asosida, hamjihatlik bilan hal etishdir. Bu usulning afzalligi shundaki, butun faoliyat o'quvchi-talabani mustaqil fikrlashga o'rgatib, mustaqil hayotga tayyorlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azizxo 'jaeva N. N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. — Toshkent: TD PU , 2003.
2. Bahriyev A., Bahriyeva N. Yangi pedagogik texnologiyalar orqali o'qitishda ichki motivatsiyani shakllantirish. “Xalq ta'limi” jurnali, 2006, № 6. -25-28 b.
3. JumaevA. Bo'lajak o'qituvchi shaxsining ijtimoiy faollik omillari. “Xalq ta'limi” jurnali, 2006, № 6. -17-20 b
4. Tolipova J.. Numonova N. Ta'lim-tarbiya jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar. / “Xalq ta'lim i” jurnali, 2002, № 3. -20-24 b.
5. Yo'ldoshev J.G '., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. /T o sh kent: O'qituvchi, 2004.
6. Xo'jayev N.X., Xodieyv B. Yu., Baubekova G.D., Tilabova N. T. Yangi pedagogik texnologiyalar. o'quv qo'llanma. — Toshkent: Fan, 2002.
7. Qudratov R. O'quv faoliyati-ijtimoiy hodisa. “Xalq ta'lim i” jurnali, 2002, № 4. -58-61 b.
8. Hasanboyev Sariboyev H., Niyozov G., Hasanboyeva , Usmonboyeva M. Pedagogika. O'quv qo'llanma. —Toshkent: Fan, 2006.

Ziyouz.com

<https://ww.ziyouz.com › 147-pedagogikaw>